

On Journalistic Texts as Sources of Scientific Inquiries

Fănel Teodorașcu¹

Abstract: Journalism, whose mission is to inform and to persuade the public, ought to be serious and clear. The journalist, if he wants his texts to be convincing, has to be honest and also with a personal history based on honest deeds. Nevertheless, in the past, some important names from the international press industry held that *the invented piece of news* is better (*i.e.*, more profitable) than *the true piece of news*. For this reason, some voices stated that historians cannot use journalistic texts as sources of information for their scientific inquiries. In this article, we will try to estimate to what extent a *journalist* is to be of real *help to a historian*. In order to conduct our research, we read many journalistic texts which were published in newspapers and magazines such as “Universul”, “Viitorul”, “Rampa”, “Revista Fundațiilor Regale”, “Telegraful român” (from Sibiu), “Dimineața” etc. Most of the sources we used are referring to the period between the two World Wars from the past century.

Keywords: journalism; newspapers; literature; the history of press; journalist

Despre textele jurnalistice ca surse pentru cercetările științifice

1. Presa e precum Șeherezada

Presa (a se înțelege *ziarul*) este, se arăta într-un articol din 1933, precum „frumoasa Șeherezada din «O mie și una de nopți», care, prin farmecul povestirii sale, veșnic întreruptă și reluată din nou, potolește, zi de zi, curiozitatea publicului pretențios, nerăbdător și prea adesea crud față de ea”². În alte epoci, ziarul era, așadar, cel care

¹ Associate Professor, PhD, Faculty of Communication and International Relations, “Danubius” University of Galati, Romania, Address: 3 Galati Boulevard, 800654 Galati, Romania, Tel.: +40.372.361.102, Fax: +40.372.361.290, Corresponding author: teodorascu.fanel@univ-danubius.ro.

² Ion I. Nistor, „O mare izbândă a publicisticii românești”, în *Universul*, anul al 50-lea, nr. 150, 5 iunie 1933, p. 3.

satisfăcea, în fiecare zi, curiozitatea omului modern. Din acest motiv, în 1929, un gazetar s-a simțit îndreptățit să afirme că *ziarul ține rolul modest al pâinii în alimentația cotidiană*. Ziaristul era, prin urmare, *brutarul inteligenței*. În fiecare noapte, când alții dormeau, el, ziaristul, *plămădea ideile* ce-i erau necesare *pentru a compune lectura ușoară și substanțială pe care cetățeanul o reclama a doua zi de dimineață*¹.

Gazetarul este cel care *pricepe momentul*, dar, pentru a-i putea îndruma pe cititori, în haosul de evenimente care se petrec zilnic, el are nevoie, spunea autorul unui articol publicat în 1925, de o *intuiție sintetică și de logica inflexibilă a fanaticului*. Chiar și *cel mai elementar articol de gazetă necesită o pregătire, o anchetă, o citire prealabilă*. Referindu-se la epoca dintre cele două mari războaie ale secolului trecut, autorul citat aici arăta în textul său că *ziaristica este vechea cronică fidelă a faptelor zilei, iar gazetarii sunt adevărați îndrumători ai opiniei publice, sunt creatori de curente, de idealuri, sunt procurorii poporului, în multe ocazii, și apărătorii drepturilor istorice*. Ziarul reprezintă „crainicul neobosit al întâmplărilor universale și deșteptătorul continuu al curiozității nesățurate a omului”². Cititorul, *care este copleșit de nevoile imperioase ale zilei, nu are vreme de pierdut*. Prin urmare, el vrea să citească, să se instruiască, iute, în tramvai, în tren, în trăsură, în automobil sau la teatru, în timpul unui antract:

„Astfel, ziaristica a cucerit un rol considerabil, necunoscut până azi. Este atât de mare acest rol, încât se pare că e culminant și că domină politica, arta, știința, totul. Prin ziar se nasc gloriile politice, se înfăptuiește renumele literar și artistic, se trâmbează și se popularizează succesele științei. Graba vieții de după război a impus ziaristicii și această sarcină formidabilă. De modul cum își va îndeplini misiunea, prin educarea și formarea maselor în provocarea și menținerea progresului, va depinde și importanța ei în viitor și dăinuirea rolului ei actual”³.

Iată cum era descrisă, într-un articol din 1922, soarta *gazetarului de profesie*:

„Văzut-ați albina, care, din zori de zi și până-n seară, aleargă din floare în floare, adunând polenul, pe care, ruptă de oboseală, îl aduce la coșnița ei, unde-l preface în fagure și miere? Nu însă pe seama ei, ci pentru aceia pe care ea, cu rodul muncii ei, îi hrănește, pentru ca, în cele din urmă, ea să moară, poate chiar flămândă și nebăgată în seamă de nime dintre aceia pentru care o viață întreagă a muncit și a adunat. Acesta-i gazetarul de profesie. Munca lui intelectuală, ca și răsplata acesteia și întreaga soartă a lui, este aceea a albinei. Gazetarul nu trăiește pentru el. Anii de viață hărăziți lui nu sunt decât un lung prilej de proprie și chinuitoare consumare, de o continuă și ucigătoare efortare și ațâțare de nervi, care se strâng și se destind după cum le ordonă impresiile de durere și de bucurie, pe care el, gazetarul, le acumulează, le frământă și le prelucrează, pentru ca să le poată transmite mai

¹ P.L.P., „Ziaristica”, în *Viitorul*, anul 22, nr. 6470, 6 septembrie 1929, p. 1.

² Ion Foti, „Ziaristica și literatura”, în *Universul*, anul XLIII, nr. 183 bis, 11 august 1925, p. 3.

³ Ion Foti, „Ziaristica și literatura”, în *Universul*, anul XLIII, nr. 183 bis, 11 august 1925, p. 3.

departe, pe seama altora. Și din toate acestea, cu ce se alege el? Cu satisfacția sufletească a datoriei împlinite și cu mângâierea că răsplată pe pământ nu există”¹.

Pentru a putea ocupa un loc de frunte în presa românească interbelică, un gazetar trebuia să fie înzestrat cu un *talent combativ până la impetuositate*. El mai trebuia să fie și *pururea gata de luptă*, prompt la atac, dar și la ripostă. Un astfel de gazetar nu era un *cerebral exagerat*, ci se conducea și după ce-i spunea *inima*. În ciuda succesului de care el ajungea să se bucure, de obicei într-un timp scurt, sufletul său era apăsător de o drama nemiloasă: *gazetăria îi acapara toată energia*. Lui îi era dat să rămână în *Purgatoriul presei*, loc pe care nu-l putea părăsi în nicio împrejurare. *Demonul gazetăresc* nu-i îngăduia să fie altceva decât un *iobag al cotidianului*².

2. Regulile fundamentale ale ziaristicii

Gazetăria face parte din categoria *îndeletnicirilor care folosesc cuvântul*, iar despre cuvânt s-a spus că e *o unealtă atât de simplă, dar cu un mecanism atât de subtil complicat*. Gazetăria are, față de celelalte îndeletniciri din categoria sa, o situație specială, pentru că, se arăta, în 1946, în *Revista Fundațiilor Regale*, ea e situată *la răscrucea dintre permanență și fragilul palpitar al lucrurilor pieritoare, dintre inamovibila frumusețe a faptului artistic și destinul precipitat pe care-l au efemeridele*.

Gazetarul, care e mereu silit să nu părăsească actualitatea, *trăiește cu sufletul la gură, iscodind întâmplările ce-l înconjoară, temător că, într-un moment anume, s-ar putea uita în direcția greșită*. Profesia gazetarului implică, într-o anumită măsură, sacrificiul și, în plus, are parte de o *glorie lipsită de esență, care se traduce prin sclipirea înșelătoare a renumelui lipsit de sorți de durată*. El, gazetarul, *se află în avangarda actualității, pe o linie de front, într-un post de observație care nu-i îngăduie șovăiala și care-i cere, pentru a ști să deslușească și să desprindă firul ce trece prin miezul zilelor, ca printr-un șirag de mătânie, legându-le între ele și întocmind colanul prețios al continuității, o vigilență și o agerime de spirit nu tocmai comune*. Însușirile care-l recomandă ca apt pentru o asemenea îndeletnicire, însușiri care sunt dispuse în jurul talentului literar, trebui să-și păstreze independența. Altfel, se ajunge în situația în care un scriitor de valoare e un gazetar mediocru:

„Sensibilitatea și imaginația nu pot constitui un certificat suficient pentru cel care se destină scrisului cotidian. Ar fi ca un pașaport în care semnalmente sunt incomplet trecute, cu indicații pentru colorarea părului și a tenului și cu căsuțe goale în locul unde ar trebui să fie desemnată forma nasului și a bărbiei. Gazetăria participă la noblețea acelor activități ce

¹ I. Br., „Gazetar de profesie”, în *Gazeta Transilvaniei*, anul al LXXXV-lea, nr. 13, 19 ianuarie 1922, p. 1.

² D. Karnabatt, „Politica noastră culturală – De vorbă cu d. Pamfil Șeicaru”, în *Rampa*, anul VIII, nr. 2416, 14 noiembrie 1925, p. 1.

poartă armura cavaleriească a responsabilității. Iar o asemenea armură trebuie să fie păstrată la loc uscat, ca să nu se prindă rugina. E trist deci când constăți că, deseori, nechemății se angajează într-o luptă atât de dificilă, cu spiritul inconsistent al vagabondului ori cu temperamentul pătimaș al zurbagiului. Cel mai adesea însă, domină în gazetărie mentalitatea lăbărtată și vulgară a berăriei și a jocului de popice”¹.

Au existat epoci când se spunea că un *cotidian* serios are o *misiune exclusiv politică* (Teodorașcu, 2021, p. 16). După unii autori, nu oricine putea fi redactor la o *foaie politică*. Iată cum ar trebui să fie, după exigențele anului 1910, persoana care-și dorește un loc de redactor în redacția unui astfel de ziar: [1] *om învățat, de preferință jurist, pentru a cunoaște legile țării sale, care știe istorie și cunoaște toate chestiunile importante ce țin de politica internă și externă; [2] om de omenie și cu moralitate, pentru că un om de acest fel știe că are datorința de a da educație morală și sfaturi bune cititorilor; [3] să aibă vază în viața socială; [4] să trăiască bine cu oamenii înțelepți din diferitele domenii de activitate, mai ales cu cei din politică și/sau literatură, pentru a le putea cere sfatul, măcar o dată pe săptămână, în diferite probleme. Un gazetar care îndeplinește toate aceste cerințe trebuie să fie plătit foarte bine, pentru că niciun om care are o așa calificare nu se jertfește pentru o foaie, mai ales când oricine știe cât de amară e pâinea unui redactor*².

Nu mai arătăm aici prin ce se diferențiau în trecut *redactorii de reporteri*, pentru că am făcut acest lucru cu altă ocazie. Vom spune însă că, după o altă sursă, ceva mai recentă, principala regulă de care trebuie să țină cont toți cei dintr-o redacție de ziar e aceea că un ziarist are datoria de a se ocupa *cu stăruință, cu patimă de nevoie, de necazurile* (oricât de multe și de grele ar fi aceste nevoi și necazuri) și *de bucuriile* (atâtea câte pot fi) *concetățenilor săi*³.

De asemenea, gazetarul trebuie să se înfrâneze, se arăta într-un text din *Gazeta Transilvaniei*, de la a *arunca cu vorbe și lozinci la întâmplare, sub impulsul unor stări sufletești sau a unor interese momentane*. El trebuie, mai întâi de toate, *să-și închege gândirea într-un sistem logic de cugetare politică și, apoi, să-și respecte credințele, cu orice risc, cu orice jertfă*⁴.

Deși este încadrat de realitatea curentă, ziaristul poate intra în eternitate cu articolele lui asupra faptelor diverse, dar numai atunci când găsește o temă și o formă care sunt mai presus decât ceea ce este comun. Ziaristica, care are drept menire informarea și convingerea publicului, trebuie să fie sobră și limpede. Ziaristul, dacă vrea ca textele lui să fie convingătoare, trebuie să fie cinstit, trebuie să aibă un trecut bazat pe fapte oneste. Un

¹ Ovidiu Constantinescu, „Gazetărie”, în *Revista Fundațiilor Regale*, anul XIII, serie nouă, nr. 2, februarie 1946, p. 462.

² At. Marienescu, „Jurnalistica română și abuzurile ei”, în *Telegraful român* (Sibiu), anul LVIII, nr. 103, 25 septembrie (8 octombrie) 1910, p. 1.

³ Const. Graur, „Număr festiv pentru inaugurarea clădirii noastre”, în *Dimineața*, anul 29, nr. 9655, 13 noiembrie 1933, p. 1.

⁴ V. Branisce, „Aniversare”, în *Gazeta Transilvaniei*, anul 107, nr. 20, 11 martie 1944, p. 1.

pamfletar, de pildă, *care tună și fulgeră, care condamnă unele fapte și laudă altele, care, în sfârșit, indică o direcție nouă, are nevoie să fie crezut de cititori pe cuvânt. Numai trecutul curat și de ispravă îi dă pamfletarului autoritatea necesară și prestigiul indispensabil*¹.

3. Studiile științifice și textele gazetărești

În ianuarie 1929, gazetarii de la *Universul* anunțau că, la Școala de Documentare și Științe Administrative, Nichifor Crainic ținea *primul curs de ziaristică de la noi*². În prima sa prelegere, Crainic arăta că, *dacă necesitatea presei nu era contestată de nimeni, valoarea sa morală era privită cu mult scepticism de către gânditorii luminați ai țărilor civilizate*³.

Despre o *presă* anume se poate spune că e *dezonorată*, se arată în ziarul *Lupta*, în 1887, *când aceasta e întreținută din fonduri infame, când reprezintă coterii și meschinării și când nu are alt scop decât acela de a lupta în favoarea patronilor ei, călcând în picioare adevărul*⁴.

În trecut, directorii unor ziare importante din străinătate erau convinși că *știrea inventată* e mai bună decât *știrea adevărată*. Dintre cele două *știri*, prima ar fi mai *interesantă* pentru cititor și, în plus, poate fi citită doar în ziarul care a inventat-o. Un alt avantaj ar fi și acela că ziaristul care inventează *știri* poate să scrie de două ori despre aceeași chestiune: prima dată dă versiunea mincinoasă, iar a doua oară dezmente prima versiune a știrii. La noi, această situație nu putea fi întâlnită la marile ziare, pentru că acolo ziaristii *cercetau cu hărnicie și spuneau doar adevărul*⁵. Se înțelege de la sine că nu erau puțini cei care respingeau această din urmă idee.

În anii interbelici, cantitatea mare a materialului de informații din coloanele ziarelor se afla, dar nu de multă vreme, în atenția cercetătorilor, după cum arăta I. Lupaș, în 1933, într-un articol apărut în *Universul*. Timp îndelungat, valoarea ziarelor ca *izvor istoric* a fost nesocotită în așa măsură, încât voci importante au spus că istoricii nu vor utiliza niciodată textele gazetărești ca izvoare de informații, pentru studiile și cercetările lor științifice. Ideea că rezultatul muncii unui gazetar nu era de încredere pentru un om de știință nu era însă, susținea același autor, chiar lipsită de teme:

„Dată fiind viteza maximă care se pretinde în culegerea și publicarea informațiilor ziaristice, e sigur că veracitatea lor nu poate fi totdeauna controlată de ajuns. Sunt numeroase cazurile când informațiile se publică intenționat în mod greșit sau tendențios.

¹ M. Sevastos, „Ziaristica și literatura”, în *Dreptatea*, anul V, nr. 1020, 2 martie 1931, p. 1.

² În prezentul studiu, nu ne vom opri atenția asupra chestiunii reprezentate de *primul curs de ziaristică* care a fost ținut în România. Această problemă a fost deja discutată în alte lucrări.

³ *** „Primul curs de ziaristică de la noi”, în *Universul*, anul XLVII, nr. 16, 20 ianuarie 1929, p. 3.

⁴ *** „Ce dezonorează presa?”, în *Lupta*, anul V, seria II, nr. 430, ediția întâia, 23 decembrie 1887, p. 1.

⁵ Alex. F. Mihail, „Cum poate deveni cineva reporter”, în *Realitatea ilustrată*, anul XII, nr. 585, 6 aprilie 1938, p. 11.

Iar comentariile, de care se întâmplă să fie însoțite, nu urmăresc totdeauna scopul de a face să iasă adevărul la iveală, ci adeseori pe acela de a induce în eroare publicul cititor. Mai este apoi o dificultate destul de mare în faptul că multe dintre zările moderne au părăsit vechiul obicei de a indica cu precizie izvorul feluritelor informațiuni și, astfel, anevoie se poate ști cu certitudine cine garantează pentru exactitatea lor. În schimb, s-a introdus un obicei nou, foarte răspândit în timpul din urmă, acela de a *plăsmui*, în lipsa unor știri pozitive, reportajii politice țesute din felurite combinațiuni subiective, prea adeseori *limitrofe cu domeniul fantaziei mai mult decât cu acela al realității*¹.

Toate cele arătate mai sus fac să existe riscul ca *istoricul să lungească pe o pantă foarte periculoasă, care-l împiedică să respecte principiul de bază al istoriografiei: stabilirea adevărului și lămurirea lui în mod deplin, fără să fie făcut vreun adaus personal și fără vreo reticență*. Pentru o bună ilustrare a primejdiei ce poate rezulta pentru știința istoriei din „*plăsmuirile ziaristice*”, I. Lupaș descrie în textul său un *caz concret*:

„La 1925, când se dezbătea în corpurile leguitoare proiectul de lege în chestia învățământului particular, apăruse într-un ziar din Capitală informațiunea bine redactată și suspect de amănunțită despre o pretinsă audiență a deputaților sași Hans Otto Roth și Rudolf Brandsch la răposatul rege Ferdinand, spre a protesta împotriva unor dispozițiuni ale proiectului de lege, considerate de ei ca foarte periculoase pentru existența școlilor confesionale săsești. Regele Ferdinand le-ar fi răspuns, cu bună voință, dar în ton glumeț, că, deși face el însuși parte dintre minoritari, nu se plânge contra statului român, cum fac aceștia prea adeseori, și s-ar fi despărțit de ei cu sfatul acesta: *«fiți și d-voastră buni Români ca mine și să vedeți ce bine vă veți simți în Țara Românească»*. Întâmplarea a voit să întâlnească, în aceeași zi, la Cameră, pe amândoi domnii amintiți mai sus. Întrebându-i dacă poate fi vreo sămânță de adevăr în această știre de necrezut și dacă ei nu simt nevoia vreunei dezmințiri sau rectificări, am primit răspunsul că, ziarul, în care apăruse știrea aceasta, având reputația unui cotidian total lipsit de respectul adevărului, chiar și de simțul celei mai aproximative verosimilități, ei nu află de cuviință a da nicio dezmințire. A doua zi, întâlnind pe unul dintre redactorii principali ai acestui cotidian, l-am întrebat pe ce se întemeiază informațiunea care-și permitea să reproducă textual anume părți din pretinsa conversație a Regelui Ferdinand cu cei doi deputați sași? Mi-a răspuns fără înconjur: «pe nimic, e pur și simplu obișnuitul reportajiu politic, ticluit cu destulă inteligență la noi în redacție!» Cu oricâtă inteligență ar fi fost ticluit, relatează ceva ce nu s-a întâmplat. Și cu toate acestea, într-o monografie despre *Regele Ferdinand al României*, apărută în același an, e reprodus acest amănunt și înfățișat ca un adevăr istoric².

¹ I. Lupaș, „Presa periodică în serviciul cercetărilor istorice”, în *Universul*, anul al 50-lea, nr. 150, 5 iunie 1933, p. 56.

² I. Lupaș, „Presa periodică în serviciul cercetărilor istorice”, în *Universul*, anul al 50-lea, nr. 150, 5 iunie 1933, p. 56.

Din episodul istorisit mai sus nu trebuia însă să rezulte ideea că *istoricului* nu-i este permis să utilizeze vreodată *ziarele ca izvoare de informații pentru cercetările lui*. Istoricul poate să folosească ziarul, dar, spunea autorul citat în această parte a lucrării noastre, trebuie să fie precaut atunci când o face. El, istoricul, nu trebuie să considere că *știrile publicate în coloanele ziarelor sunt niște date sigure, adecvate pentru stabilirea și precizarea faptelor*. Știrile din ziare ar trebui folosite, prin urmare, doar pentru stabilirea *atmosferei istorice, în care s-au produs faptele*¹.

După Tobias Peucer, *relatările jurnalistice* (Teodorașcu, 2022, pp. 75-79), pe care acesta le fixa în categoria *istoriei confuze* (Peucer, 2008, pp. 85, 95), nu le sunt la fel de utile oamenilor cum le este *istoria propriu-zisă*. Motivul ar fi acela că autorului de *știri* i-ar lipsi calitățile cu care este înzestrat istoricul (Peucer, p. 103). Se poate întâmpla însă, spunea același Peucer, *ca unele evenimente să fie preluate din relatările jurnalistice și consemnate în istoria propriu-zisă*. Nu toate relatările jurnalistice se pot afla într-o astfel de situație, ci doar cele *care sunt consemnate cu multă grijă* (Peucer, p. 102).

Pentru autorul unui articol din ziarul *Lupta*, text care a fost publicat în 1889, *ziaristica* e o *artă*. Ca oricare altă artă, *ziaristica* are propriile *reguli de perspectivă și de optică*, iar cine *se plânge de exagerările ei, de proporțiile mari pe care ea le dă lucrurilor mici, dovedește că nu vrea să o judece după regulile artei, ci după un pozitivism cu totul prozaic*.

Exagerările din ziare, credea autorul citat aici, nu le pot face rău decât celor care nu sunt deprinși cu regulile artei, care, în această privință, se aseamănă perfect cu cele ale teatrului.

Un actor, de pildă, pe scena unui teatru, *nu vorbește întocmai cum ar vorbi în societate personajul pe care-l joacă*. Una dintre deosebiri e și cea reprezentată de *ridicarea glasului*, lucru pe care actorul îl face pentru a fi auzit de toți spectatorii.

Și în *ziaristică* sunt necesități de asemenea natură. Nevoile opticii, ale acusticii și ale perspectivei *ziaristice* le impun celor ce se dedau la o carieră în jurnalism *să ridice tonul, să mărească proporțiile, să coloreze lucrurile*:

„Aceste lucruri sunt permise, întrucât ele decurg dintr-o necesitate, ca să zicem așa, artistică și întrucât ele rămân veșnic în domeniul naturalului, cel puțin în acela al verosimilului. Când însă *ziaristica* trece peste măsură, se dedă la exagerații nenaturale, la un colorat barbar, la o ridicare de glas cacofonică, atunci e evident că nimeni nu o poate aproba, după cum nu poți aproba pe un actor care se muncește pe scenă ca un disperat, care ridică mâinile și aruncă din picioare ca un nebun, care strigă ca un animal”².

¹ I. Lupaș, „Presa periodică în serviciul cercetărilor istorice”, în *Universul*, anul al 50-lea, nr. 150, 5 iunie 1933, p. 56.

² *** „Arta ziaristică”, în *Lupta*, anul VI, seria III, nr. 732, 11 ianuarie 1889, p. 1.

Publicul inteligent și deprins cu asemenea proceduri gazetărești citește, zâmbeste și admiră știința ziariștilor de a face din fânșar armăsar și de a exploata cele mai neînsemnate incidente.

Un ziar serios, se arăta într-o corespondență din *Adevărul*, text care a fost publicat în 1932, nu exagerează și nu minte, pentru că nu are niciun interes să facă aceste lucruri¹. *Ziaristica cinstită*, spunea un ziarist de la *Tribuna* (Sibiu), în 1899, luptă numai pentru adevăr². După o altă sursă însă, o presă fără minciuni nu este cu puțință³, indiferent de țara la care se face referire, iar motivele sunt multiple.

4. Cuvinte de final

Formarea *legendelor* nu reprezintă, spunea A. Van Gennep, un fenomen al trecutului, pentru că *legendele se nasc în fiecare clipă* (Van Gennep, 1997, p. 183). O legendă născută nu cu foarte mult timp în urmă e și cea care atribuie jurnalistului o putere considerabilă. Deși era convins că nimeni nu poate avea câștig de cauză atunci când se războiește cu o legendă, care reprezintă *unicul dușman cu adevărat invincibil*, Tudor Teodorescu-Braniște arăta, în 1933, că *puterea formidabilă și de netăgăduit a presei nu o făurește ziaristul, ci cititorul*. Presa este, spunea autorul citat aici, *singura ramură de activitate omenească unde ierarhia e aproape imposibil de realizat, pentru că disciplina, luată cu înțelesul strict al cuvântului, e păgubitoare*. În presă domnește, vrând-nevrând, *egalitatea cea mai autentic democratică*. În această mică republică, există un singur autocrat: cititorul. Ziarul nu este însă, mai spunea Teodorescu-Braniște, o fotografie a cititorului, ci e un portret cu ferme tendințe de interpretare⁴.

Ziaristul nu trebuie considerat un pasiv, când vine vorba despre cultură. El nu e doar receptorul inovațiilor. El poate fi și animatorul, și creatorul unor idei, care rămân și care sunt recunoscute ca fiind ale lui⁵.

Jurnaliștii mari din trecut credeau că ziarul trebuie să fie organ de luptă și de idei. E important, subliniau aceiași jurnaliști, ca ziarul să se facă ecoul suferințelor și cerințelor celor mulți, să asculte plângerile celor asupriți și să protesteze contra guvernelor rele (Teodorașcu, 2021, p. 7). Jurnalistul trebuie să se lase călăuzit în profesia sa doar de legi și de conștiință. Asta nu înseamnă că nu există și jurnaliști care practică jurnalismul venal (Teodorașcu, 2023, p. 201). Întotdeauna au existat și vor exista astfel de jurnaliști. Ceea ce

¹ I., „Chestiuni de presă: Reportajul politic în România. «Minciuna» în presă”, în *Adevărul*, anul 45, nr. 14823, 29 aprilie 1932, p. 5.

² *** „Adevărul”, în *Tribuna* (Sibiu), anul XVI, nr. 240, 31 octombrie (12 noiembrie) 1899, p. 1.

³ B. Brănișteanu, „Meditațiuni asupra presei”, în *Adevărul*, anul XII, nr. 3471, ediția de seară, 20 martie 1899, p. 1.

⁴ Tudor Teodorescu-Braniște, „Cititorul”, în *Dimineața*, anul 29, nr. 9655, 13 noiembrie 1933, p. 1.

⁵ Petronius, „Între ziaristică și literatură”, în *Viitorul*, anul 19, nr. 5438, 17 aprilie 1926, p. 1.

trebuie reținut, referitor la tema discutată de noi în această lucrare, e faptul că jurnalistul este, fără niciun fel de îndoială, un ajutor al istoricului de mâine (Teodorașcu, 2014, p. 91). El *redă cu intensitate*, spunea Pamfil Șeicaru, *conținutul emotiv al timpului pe care îl transmite posterității*. Imaginea redată de jurnalist este, ce-i drept, deformată, dar acest lucru se întâmplă pentru că el, ca *istoric al unei singure zile*, fragmentează realitatea (Teodorașcu, 2020, p. 7).

Referințe bibliografice

- *** (1887). „Ce dezonorează presă?”, în *Lupta*, anul V, seria II, nr. 430, ediția întâia, 23 decembrie.
- *** (1889). „Arta ziaristică”, în *Lupta*, anul VI, seria III, nr. 732, 11 ianuarie.
- *** (1899). „Adevărul”, în *Tribuna* (Sibiu), anul XVI, nr. 240, 31 octombrie (12 noiembrie).
- *** (1929). „Primul curs de ziaristică de la noi”, în *Universul*, anul XLVII, nr. 16, 20 ianuarie.
- Branisce, V. (1944). „Aniversare”. *Gazeta Transilvaniei*, anul 107, nr. 20, 11 martie.
- Brănișteanu, B. (1899). „Meditațiuni asupra presei”. *Adevărul*, anul XII, nr. 3471, ediția de seară, 20 martie.
- Constantinescu, O. (1946). „Gazetărie”. *Revista Fundațiilor Regale*, anul XIII, serie nouă, nr. 2, februarie.
- Foti, I. (1925). „Ziaristica și literatura”. *Universul*, anul XLIII, nr. 183 bis, 11 august.
- Graur, Const. (1933). „Număr festiv pentru inaugurarea clădirii noastre”. *Dimineața*, anul 29, nr. 9655, 13 noiembrie.
- I. (1932). „Chestiuni de presă: Reportajul politic în România. «Minciuna» în presă”. *Adevărul*, anul 45, nr. 14823, 29 aprilie.
- I. Br. (1922). „Gazetar de profesie”. *Gazeta Transilvaniei*, anul al LXXXV-lea, nr. 13, 19 ianuarie.
- Karnabatt, D. (1925). „Politica noastră culturală – De vorbă cu d. Pamfil Șeicaru”. *Rampa*, anul VIII, nr. 2416, 14 noiembrie.
- Lupaș, I. (1933). „Presa periodică în serviciul cercetărilor istorice”. *Universul*, anul al 50-lea, nr. 150, 5 iunie.
- Mariencescu, At. (1910). „Jurnalistica română și abuzurile ei”. *Telegraful român* (Sibiu), anul LVIII, nr. 103, 25 septembrie (8 octombrie).
- Mihail, Alex. F. (1938). „Cum poate deveni cineva reporter”. *Realitatea ilustrată*, anul XII, nr. 585, 6 aprilie.
- Nistor, Ion I. (1933). „O mare izbândă a publicisticii românești”. *Universul*, anul al 50-lea, nr. 150, 5 iunie.
- P.L.P. (1929). „Ziaristica”. *Viitorul*, anul 22, nr. 6470, 6 septembrie.
- Petronius (1926). „Între ziaristică și literatură”. *Viitorul*, anul 19, nr. 5438, 17 aprilie.

Peucer, T. (2008). *De relationibus novellis – Despre relatările jurnalistice*. Ediție bilingvă, Prologul editorului, studiu introductiv și postfață de Cristinel Munteanu, Text latin stabilit, versiune românească și note de Cristian Bejan. Pitești: Editura „Independența Economică”.

Sevastos, M. (1931). „Ziaristica și literatura”. *Dreptatea*, anul V, nr. 1020, 2 martie.

Teodorașcu, F. (2021). *Gazetărie și literatură. Studii*. Iași: Institutul European.

Teodorașcu, F. (2022). “On the Task of the Newspaper and the Journalist’s Mission (or about What and How the Journalist from the Past was Supposed to Write so as to Attract Readers)”. *Acta Universitatis Danubius. Communicatio*. Galați: Editura Universitară Danubius, Vol. 16, No. 1.

Teodorescu-Braniște, T. (1933). „Cititorul”. *Dimineața*, anul 29, nr. 9655, 13 noiembrie.

Van Gennepe, A. (1997). *Formarea legendelor*, Traducere de Lucia Berdan și Crina Ioana Berdan. Studiu introductiv de Petru Ursache. Postfață de Lucia Berdan. Iași: Polirom.